

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)
М.В. Афанасьєв
М.В. Афанасьєв

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри правового регулювання економіки *В.В. Сергієнко* В.В. Сергієнко

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2018

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правового регулювання економіки

Протокол № 1 від 27.08.2018 р.

Розробник:

Єрофеєнко Л.В., к.ю.н., доц. кафедри правового регулювання економіки

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Україна вступила на шлях розвитку ринкової економіки, яка передбачає достатньо високий рівень розвитку освіти, науки і культури – розвитку мистецтва і виробництва, виробничої інфраструктури і матеріально-технічного забезпечення побуту. Саме ці фактори зумовлюють і визначають рівень цивілізації суспільства. В свою чергу вони ж є результатами творчої діяльності людини. Сучасні моделі економічного зростання держав мають ґрунтуватися на постійному прискоренні науково-технічного прогресу, тому що всі можливі разові заходи можуть призвести лише до тимчасового прискорення економічного зростання, а потім його темп знову буде обмежений темпом зростання робочої сили та вже наявними й використовуваними науково-технічними досягненнями.

Саме з цієї причини практично усі країни світу, прагнучи до стабільного і стійкого економічного зростання, що забезпечує, у результаті, поліпшення добробуту населення, проголосили третє тисячоліття епоєю інтелектуальної власності.

Інтелектуальна власність - це результати досягнень людини в галузі духовної та науково-технічної творчості.

Науково-технічні досягнення, їх надійна правова охорона й використання дозволять забезпечити стабільний економічний розвиток на основі постійного вдосконалення технологічних процесів, що характеризують сучасне виробництво, яке забезпечує випуск продукції, конкурентноздатної як на внутрішньому, так і на світовому ринках.

Місце країни у глобальній економіці залежить від ефективної інституційної системи охорони інтелектуальної власності, в якій економічні, правові та організаційні механізми перебувають у тісній взаємодії, забезпечуючи інноваційний розвиток. Глобалізація економічних, політичних і науково-технічних відносин і перспективи інтеграції України до системи міжнародного науково-технологічного співробітництва актуалізують проблему становлення національної системи охорони інтелектуальної власності та підвищення в такий спосіб конкурентоспроможності країни.

Проблема охорони інтелектуальної власності постала нині у світовому вимірі в контексті співвідношення інтересів країн центру (тобто економічно розвинених) та периферії, дисбалансу інтересів власників прав інтелектуальної власності та суспільних інтересів. Інтелектуальну власність неможливо розглядати виключно як економічну або юридичну категорію. Для формування ефективної системи охорони інтелектуальної власності в умовах глобалізації необхідно з'ясувати економічні показники впливу такої охорони та з урахуванням економічного підходу розробити методи правового регулювання відносин інтелектуальної власності. У світовій науці все більше поширення набуває економіко-правовий підхід до дослідження відносин інтелектуальної власності. До формування системи охорони інтелектуальної власності долучаються фахівці з різних сфер: технічних, гуманітарних, соціальних та політичних наук, мистецтва, менеджменту тощо.

Завданням економічної науки у сфері інтелектуальної власності є, передусім, пошук відповіді на питання, як стимулювати інноваційну діяльність та розповсюдження знань і технологій у світі, тобто як досягти балансу між інтересами

власників об'єктів інтелектуальної власності та суспільними інтересами, забезпечити рівномірний розподіл доходів від інтелектуальної власності між учасниками глобальних процесів.

Дисципліна «Інтелектуальна власність» належить до переліку дисциплін вільного вибору. Вона забезпечує особистий і професійний розвиток студента та спрямована на формування комплексу знань стосовно прав, що відносяться до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах; щодо розуміння засад правової охорони об'єктів інтелектуальної власності та шляхів захисту прав інтелектуальної власності в їх матеріальному та процесуальному змісті в національному та міжнародному вимірі.

Мета навчальної дисципліни:

Метою дисципліни є підготовка майбутніх фахівців у галузі права інтелектуальної власності і формування навиків при використанні існуючих правових норм у професійній діяльності для самостійного вирішення завдань у сфері регулювання правовідносин, пов'язаних зі створенням, використанням та охороною об'єктів інтелектуальної власності.

Головні **завдання** навчальної дисципліни полягають у формуванні у студентів системи знань, а також отримання практичних навичок та уявлень, необхідних для здійснення творчої діяльності, захисту та комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності, а також охорони майнових та особистих немайнових прав суб'єктів інтелектуальної власності як в Україні так і поза її межами.

Предметом навчальної дисципліни - є сукупність суспільних відносин, які складаються в сфері створення, використання та захисту результатів творчої, інтелектуальної діяльності людини.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- основні поняття, категорії і нормативно-правові акти, що регулюють відносини з приводу створення, використання об'єктів права інтелектуальної власності;
- правові характеристики об'єктів права інтелектуальної власності;
- основні права та обов'язки творців об'єктів права інтелектуальної власності;
- сутність системи інтелектуальної власності;
- принципи авторського права і суміжних прав;
- зміст патентного права та механізм його використання;
- процедуру патентування об'єктів промислової власності;
- нетрадиційні об'єкти права інтелектуальної власності;
- розповсюджені та нові підходи щодо передачі прав на об'єкти інтелектуальної власності;
- процес використання майнових права інтелектуальної власності у системі цивільних та господарських відносин, особливості комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності;
- порядок укладання договорів, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, і відповідальність за ними;

- особливості правової охорони об'єктів права інтелектуальної власності та прав їх творців.

вміти:

- застосовувати чинне законодавство, яке регулює відносини в сфері авторського права та суміжних прав, права промислової власності та аналізувати його недоліки;

- використовувати на практиці нормативно-правові акти для забезпечення правової охорони науково-технічних досягнень і творчої продукції;

- знаходити аналоги і знати порядок оформлення заявки на об'єкт промислової власності,

- вміти оформляти заявку на винахід або інший об'єкт промислової власності, заявку на об'єкт авторського права, зокрема на комп'ютерні програми і бази даних;

- патентувати винаходи, корисні моделі та промислові зразки;

- складати правові документи з метою реалізації права інтелектуальної власності та їх захисту;

- вирішувати правові ситуації в сфері інтелектуальної власності;

- оперувати знаннями для створення системи правової охорони інтелектуальної власності, яка б відповідала міжнародним стандартам.

Курс	4	
Семестр	7	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	практичні	32
Самостійна робота	86	
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Правознавство	Бази даних
Інтелектуальний аналіз даних	Технології розробки та тестування програмного забезпечення
	Захист інформації
	Системи штучного інтелекту

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Аналізувати поняття, систему, предмет та методи правового регулювання правовідносин у сфері інтелектуальної власності.	Здатність визначати поняття та особливості інтелектуальної власності. Проводити аналіз системи інтелектуальної власності.
Засвоїти поняття авторського права в суб'єктивному та об'єктивному значеннях, виокремлювати майнові та особисті	Здатність визначати поняття та особливості авторського права, характеризувати майнові та особисті

немайнові права автора.	немайнові права автора.
Проводити аналіз зв'язку між авторським правом та суміжними правами; вирізняти права суб'єктів суміжних прав.	Здатність визначати зв'язок авторського права та суміжних прав. Вміти виокремлювати права суб'єктів суміжних прав.
Ідентифікувати особливості патентоздатності об'єктів патентного права. Засвоїти перелік документів та порядок отримання патенту на об'єкти патентного права.	Здатність визначати особливості патентоздатності об'єктів патентного права. Знати перелік документів та порядок отримання патенту на об'єкти патентного права.
Визначати правовий статус державних органів, що здійснюють охорону прав інтелектуальної власності.	Вміти визначати органи та їх компетенцію щодо охорони прав інтелектуальної власності. Визначати діяльність патентних повірених, як представників у сфері охорони прав інтелектуальної власності.
Засвоїти визначення торговельної марки, характеризувати її види та порядок реєстрації.	Вміти визначати поняття та види торговельної марки; проводити її реєстрацію.
Засвоїти поняття комерційного найменування, аналізувати його основні функції.	Знати поняття та загальну характеристику комерційного найменування. Вміти проводити розмежування сутності комерційного найменування та торговельної марки.
Засвоїти характеристику поняття географічних зазначень; проводити аналіз прав інтелектуальної власності на географічне зазначення.	Здатність визначати поняття та види географічних зазначень. Аналізувати обсяг правової охорони географічного зазначення.
Визначати поняття та загальну характеристику договору у сфері інтелектуальної власності.	Вміти характеризувати зміст договору у сфері інтелектуальної власності. Здатність застосовувати ліцензійний договір у сфері інтелектуальної власності.
Проводити аналіз кримінально-правової, цивільно-правової та адміністративно-правової відповідальності у сфері інтелектуальної власності.	Вміти визначати належну відповідальність за поручення прав інтелектуальної власності. Застосовувати найефективніші способи захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні положення права інтелектуальної власності та його інститути

Тема 1. Загальні положення про інтелектуальну власність

Поняття права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному розумінні. Співвідношення права власності і права інтелектуальної власності. Предмет і метод правового регулювання інтелектуальної власності. Система права інтелектуальної власності.

Тема 2. Авторське право

Поняття авторського права. Об'єкти, що охороняються авторським правом. Суб'єкти авторського права. Виникнення авторського права. Знак охорони авторського права та його значення. Зміст суб'єктивного авторського права. Вільне

використання творів. Строк охорони авторського права. Перехід твору до суспільного надбання.

Тема 3. Характеристика суміжних прав.

Визначення суміжних прав та їх об'єкти. Суб'єкти суміжних прав. Суб'єктивні суміжні права. Умови здійснення суміжних прав. Права виконавців. Права виробників фонограм. Права організацій мовлення. Обмеження суміжних прав та строк їх дії.

Тема 4. Патентне право

Поняття та умови патентоспроможності винаходу. Об'єкти винаходу (корисної моделі). Порядок оформлення прав на винахід (корисну модель). Право на подачу заявки. Право першого заявника. Пріоритет. Зміст прав на винаходи (корисні моделі). Використання винаходу (корисної моделі). Обов'язки, що випливають з патенту. Дії, що не визнаються порушенням прав власника патенту.

Тема 5. Державна система охорони прав інтелектуальної власності

Система органів державного управління у сфері охорони інтелектуальної власності. Діяльність Державної служби інтелектуальної власності України та її структурних підрозділів у сфері охорони прав інтелектуальної власності. Контрольно-наглядова діяльність органів публічної адміністрації у сфері охорони прав на сорти рослин. Правовий статус патентного повіреного в загальній системі охорони прав інтелектуальної власності

Змістовий модуль 2.

Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Тема 6. Право інтелектуальної власності на торговельну марку

Торговельні марки: поняття, види та значення. Суб'єкти прав на торговельні марки. Об'єкти торговельних марок. Умови надання правової охорони. Об'єкти, які не можуть бути зареєстровані як торговельні марки. Оформлення прав на торговельні марки. Права і обов'язки, що випливають із свідоцтва на знак. Припинення та визнання недійсними прав інтелектуальної власності на торговельну марку.

Тема 7. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування

Комерційне (фірмове) найменування як об'єкт права промислової власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування. Правова охорона комерційного найменування. Майнові права інтелектуальної власності на комерційне найменування. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.

Тема 8. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення

Зазначення походження товарів (географічне зазначення) як об'єкт права промислової власності. Поняття, види. Суб'єкти права на зазначення походження товарів. Охорона прав на зазначення походження товарів. Умови надання правової охорони. Строк чинності права інтелектуальної власності на зазначення походження товарів. Припинення правової охорони на зазначення походження товарів.

Тема 9. Правові засади укладання окремих видів договорів у сфері інтелектуальної власності

Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Ліцензійний договір. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної

власності. Договір комерційної концесії. Інші договори щодо розпоряджання майновими правами інтелектуальної власності

Тема 10. Юридична відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності

Загальні положення про юридичну відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Господарсько-правова відповідальність. Адміністративно-правова відповідальність. Кримінальна відповідальність

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі контрольної роботи як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність

подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію та законодавство, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3 практичних ситуацій (одне стереотипне, одне діагностичне та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

5. Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Ситуаційні завд-я	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Письмова контрольна робота	Іспит	Усього	
Змістовий модуль 1. Загальні положення права інтелектуальної власності та його	Тема 1 Загальні положення про інтелектуальну власність	1 тиждень	0.5	0.5						1	
	Тема 2 Авторське право	2 тиждень	0.5	0.5			1			2	
	Тема 2 Авторське право	3 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 3. Характеристика суміжних прав.	4 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 3. Характеристика суміжних прав.	5 тиждень	0.5	0.5			1			2	
	Тема 4 Патентне право	6 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 4 Патентне право	7 тиждень	0.5	0.5	1	5				7	
	Тема 5. Державна система охорони прав ІВ	8 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 5. Державна система охорони прав ІВ	9 тиждень	0.5	0.5			1	5		7	
Змістовий модуль 2. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	Тема 6. Право інтелектуальної власності на торговельну марку	10 тиждень	0.5	0.5			1			2	
	Тема 7. Право ІВ на комерційне найменування	11 тиждень	0.5	0.5		5	1			7	
	Тема 8. Право ІВ на географічне зазначення	12 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 9 Правові засади укладання окремих видів договорів у сфері ІВ	13 тиждень	0.5	0.5		5	1			7	
	Тема 9 Правові засади укладання окремих видів договорів у сфері ІВ	14 тиждень	0.5	0.5	1					2	
	Тема 10 Юридична відповідальність за порушення прав ІВ	15 тиждень	0.5	0.5			5	1		7	
Тема 10 Юридична відповідальність за порушення прав ІВ	16 тиждень	0.5	0.5				5		6		
Іспит									40	40	
Усього			8	8	7	10	10	7	10	40	100

6. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

7. Рекомендована література

Основна

Закони України:

1. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 18–22. – Ст. 144. – Електрон. версія ред. 01.01.2014р.
2. Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_102/page2.
3. Закон України від 15 травня 2003 р. «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/755-15.5>.
4. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.
5. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/page>.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Прийнятий 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1984 - додаток до №51 - Ст. 1122.
7. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року // ВВР України. – 1996 – № 30 – Ст. 141.
8. Кримінальний кодекс України. Прийнятий 5 квітня 2001р. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
9. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року// ВВР України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.
10. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року// ВВР України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення прав на об'єкти права інтелектуальної власності: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2362-III / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст. 117.
12. Про дію міжнародних договорів в Україні: Закон України від 22 грудня 1993 року // ВВР. – 1994.– № 50. – Ст. 473.

13. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164. – Електрон. версія ред. 13.01.2009р.
14. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379. – Електрон. версія ред. 02.12.2012р.
15. Про кінематографію: Закон України від 13 січня 1998 року // ВВР України. – 1998. – № 22. – Ст. 114.
16. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 1994 року // ВВР України. – 1994. – №10. – Ст. 45
17. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року// ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
18. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року// ВВР України. – 1999. – № 20–21. – Ст. 190.
19. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5 квітня 2007 року // ВВР України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
20. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування: Закон України від 17 січня 2002 року // ВВР України. – 2002. – № 17. – Ст.121.
21. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від грудня 1993 року // ВВР України. – 1994.– № 7. – Ст.32.
22. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 року // ВВР України. – 1994.– № 7. – Ст. 34.
23. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 17 липня 2001 року// ВВР України. – 2001. – №47. – Ст. 251.
24. Про приєднання України до Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності про виконання і фонограми: Закон України від 20 вересня 2001 року// ВВР України. – 2002. – № 2. – Ст. 15.
25. Про приєднання України до Локарнської угоди про заснування Міжнародної класифікації промислових зразків: Закон України від грудня 2008 року // ВВР України. – 2009. – № 15. – Ст. 2009.
26. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення: Закон України від 20 вересня 2001 року // ВВР України. – 2002. – № 2. – Ст. 13.
27. Про приєднання України до Страсбурзької угоди про Міжнародну патентну класифікацію: Закон України від 17 грудня 2008 року// ВВР України. – 2009. – № 15. – Ст. 199.
28. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм: Закон України від 23 березня 2000 року // ВВР України. – 2000. – № 24. – Ст. 183.
29. Про судову експертизу: Закон України від 25 лютого 1994 року// ВВР України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.
30. Про театри і театральну справу: Закон України від 31 травня 2005 року // ВВР України. – 2005. – № 26. – Ст. 350.
31. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з Атомної Енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://kmu.gov.ua/kmu/docs/EA00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://kmu.gov.ua/kmu/docs/EA00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf).

32. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: від 15.04.1994 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – Ст. 2989. –Електрон. версія.

33. Цивільний кодекс України: від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356. – Електрон. версія ред. 01.01.2014р.

34. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар. – Т. 6: Право інтелектуальної власності / За ред. проф. І. Спасибо-Фатєєвої. – Х.: ФОП Лисяк Л., 2011. – 592 с.

Підзаконні нормативно-правові акти України

35. Державні реєстри // Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/registers.html>.

36. Знаки для товарів та послуг // Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/signs.html>.

37. Наказ Держпатенту України «Про затвердження Правил складання і подання заявки на видачу свідоцтва України на знак для товарів і послуг» від 28 липня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0276-95>.

38. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Державний реєстр України назв місць походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів» № 798 від 13.12.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1086-018>.

Міжнародні договори:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: Закон України Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) від 31 травня 1995 року// ВВР України. – 1995. – № 21. – Ст. 155.

2. Лісабонська угода про охорону вказівок про місце походження виробів та їх міжнародну реєстрацію від 31 жовтня 1958 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_b11.

3. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1981 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_134.

4. Ніццька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15 червня 1957 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_066.

5. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року // Офіц. вид.– К., «Ін Юре», 2004. – 30 с.

Додаткова:

1. Аврамова О. Є., Ревелюк І. С. Система суб'єктів інтелектуальної власності / О. Є. Аврамова, І. С. Ревелюк // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». – №6(980). – 2013. – С. 30-33.

2. Аврамова О. Правові засади інтелектуальної власності в Україні: навч. посіб. для студ. денної та заоч. форм навчання за фахом «Інтелектуальна власність»/ О. Аврамова, Н. Васильєва, Перевалова; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін.-т». – Х.: НТУ «ХПІ», 2011. – 135 с.

3. Бабенко В. Інтелектуальна власність: навч. Посіб / В. Бабенко, Лимар; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Дніпропетр. регіон. ін.-т держ. упр. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2011. – 152 с.
4. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність: Підручник / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2006. – 431 с.
5. Безклубий І А. До питання про захист патентних прав у ліцензійному договорі // Вісн. Київ, ун-ту ім. Т. Шевченка. - Вип. 36. Юридичні науки. - 1998. - С. 24-27.
6. Боденхаузен Г. Парижская конвенция по охране промышленной собственности. Комментарий / Пер. с французского Тумановой Н. под ред. проф. Богуславского М. – М.: «Прогресс», 1977. – 377 с.
7. Бошицький Ю. Правова охорона винаходів та корисних моделей в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Ю. Бошицький, Я. Воронін; НАН України, Київ. ун-т права, Міжнар. центр прав. пробл. інтелект. власності при Ін-ті держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2010. – 339 с.
8. Бошицький Ю. Л. Правове регулювання службового винахідництва: проблеми теорії та практики / Ю. Л. Бошицький, М. М. Яшарова. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2012. – 260 с.
9. Головка О. М. Генезис правової охорони інтелектуальної власності / О. М. Головка // Форум права. – 2008. – №1. – С. 92 – 98. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP>.
10. Дзера О. В. Деякі теоретичні та практичні питання права власності в Україні // Збірник рішень та арбітражної практики Вищого арбітражного суду України. – 1996. – №1. – С. 203–211.
11. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
12. Дроб'язко В. Дроб'язко Р. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с.
13. Енциклопедія інтелектуальної власності / за ред. проф. П. П. Крайнева. – К. : Старт-98, 2012. – 660 с.
14. Жилінкова О. В. Договори в сфері реалізації авторських прав на музичний твір / О.В. Жилінкова. – Х.: Ксилон, 2008. – 212 с.
15. Завальная Ж.В. Видавничий договір як вид авторського договору: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. - К., 2002. – 18с.
16. Ідріс К. Інтелектуальна власність – потужний інструмент економічного зростання. – Всесвітня Організація Інтелектуальної Власності, 2006. – 371 с.
17. Інтелектуальна власність – компоненти взаємодії [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Державної служби інтелектуальної власності України. – Електронні дані. – Режим доступу : <http://sips.gov.ua/ua/city.html>.
18. Іщук С. І. Виключність права на комерційне (фірмове) найменування / С. І. Іщук // Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 39. – К. : Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2008. – С. 427–431.
19. Іщук С. І. Особливості виникнення права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування / С. І. Іщук // Держава і право : Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 37. – К. : Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2007. – С. 414–419.
20. Іщук С. І. Особливості суб'єктивного права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування [Електронний ресурс] / С. І. Іщук // Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право». – 2010. – № 1. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2010/n1/10isikfn.pdf>.

21. Іщук С. Структура комерційного (фірмового) найменування / С. Іщук // Юридична Україна. – 2008. – № 8. – С. 46–50.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. МЕГА-НаУ: профес. юрид. система [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>.
2. [http //rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
3. [http //www.kmu.gov.ua/mainestat](http://www.kmu.gov.ua/mainestat).
4. [http //www.minfin.gov.ua](http://www.minfin.gov.ua)
5. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua/>.
6. Портал Лига Закон: Законы Украины, последние новости Украины. – Режим доступа : <http://www.ligazakon.ua/>.